

Rapport om familieret og dokumenter i Rwanda

Fact-finding mission til Kigali, Ruhengeri og Butare, Rwanda

8. – 18. marts 2005

København, Maj 2005

Udlændingestyrelsen

Ryesgade 53

2100 København Ø

Telefon: 35 36 66 00

Hjemmeside: www.udlst.dk

E-mail: dok@udlst.dk

Oversigt over fact finding-rapporter m.v. udgivet i 2004 og 2005

Fact-finding mission til Amman vedrørende asylrelevante forhold i **Irak**

Januar 2004: 1

Human rights and security in central and southern **Somalia**

Marts 2004 : 2

Politiske forhold, sikkerhedssituationen og menneskerettighedsforhold i **Afghanistan**

Juni 2004 : 3

Politiske forhold og menneskerettighedsforhold mv. i **Libyen**

November 2004 : 4

Joint British Danish Fact Finding Mission to Baghdad and Amman on Conditions in **Iraq**

November 2004 : 5

Joint British-Danish fact-finding mission to Abuja and Lagos, **Nigeria**

January 2005 : 1

Om visse forbrydelser og straffe i **Iran**

April 2005: 2

Rapport om familieret og dokumenter i **Rwanda**

Maj 2005: 3

Rapport om forhold for personer med tilknytning til det tidligere Habyarimana-styre i **Rwanda**

Maj 2005: 4

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	1
Baggrund for missionen	2
Indledning	3
Fødselsattester (<i>Acte de Naissance</i>)	4
Procedurer for ægteskabsindgåelse og skilsmisse	6
Ægteskabsindgåelse	6
Ægteskabsindgåelse med udenlandsk statsborger og mulighed for ophold i Rwanda	8
Skilsmisse	8
Forældremyndighed og adoption	8
Adoption	10
Dødsattester (<i>Acte de Deces</i>)	10
Pasudstedelse	10
Verifikation af dokumenter	11
Konsulterede personer	12
Bilagsfortegnelse	13
Bilag 1: Acte de Naissance	14
Bilag 2: Acte de Marriage	15
Bilag 3: Acte d'Adoption	16
Bilag 4: Acte de Reconnaissance	17
Bilag 5: Kort over Rwanda	18

Baggrund for missionen

Oplysningerne i denne rapport er indhentet under Udlændingestyrelsens fact-finding mission til Kigali, Ruhengeri og Butare i Rwanda. Missionen fandt sted fra den 8. til den 18. marts 2005. Formålet med missionen var at indhente oplysninger til brug for sagsbehandlingen i Udlændingestyrelsens Erhvervs- og Familiesammenføringsafdeling.

Delegationens kommissorium var følgende:

1. Procedurer for ægteskabsindgåelse og ophævelse (skilsmisse)
2. Krav til dokumentation for ægteskabsindgåelse og ophævelse (skilsmisse)
3. Forældremyndighed:
 - Generelt
 - Ved skilsmisse
 - Ved faders eller moders død (dødsattester)
 - Ved børn født uden for ægteskab
 - Overdragelse af forældremyndighed
4. Krav til dokumentation for forældremyndighed
5. Pasudstedelse til mindreårige

Delegationen modtog assistance af Danish Center for Human Rights, Kigali med henblik på at identificere relevante kilder til brug for dens undersøgelser. Under missionen konsulterede delegationen vestlige landes ambassader, en advokat, en kvindeorganisation, borgmestre og Faculty of Law, University of Rwanda.

Delegationen til Rwanda bestod af specialkonsulent Jens Weise Olesen, Dokumentations- og Projektkontoret, fuldmægtig Jan Olsen, Dokumentations- og Projektkontoret og fuldmægtig Trine Momme Rosendal, 1. Familiesammenføringskontor.

Indledning

Det er den rwandiske familielovgivning, *Code Civil*, der regulerer forhold som registrering af fødsler, ægteskab, dødsfald, procedurerne for indgåelse og ophævelse af ægteskab, forhold vedrørende forældremyndighed og adoption.

De konsulterede kilder oplyste samstemmende, at *Code Civil* også følges i praksis.

Jean Haguma, Bâtonnier/Avocate, Barreau Pres la Cour d'Appel de Kigali, Kigali, oplyste, at ifølge den rwandiske *Code Civil* anvendes sædvaneret som en retskilde, såfremt den skrevne lov ikke beskriver retstillingen på et givet område.

Såvel Paul Mees, Conseiller & Consul, Ambassade de Belgique, Kigali, som Christine Tuyisenge, Chef de Service Affaires Juridiques, Association pour la Défense des Droits de la Femme et de l'Enfant (HAGURUKA), Kigali, oplyste, at der findes to forskellige former for fødsels-, ægteskabs- og dødsattester i Rwanda, nemlig henholdsvis *attestation* og *acte*.

Mees og Tuyisenge forklarede, at en *attestation* ingen juridisk gyldighed har efter rwandisk lov. En *attestation* er alene en bekræftelse af, at en begivenhed har fundet sted, for eksempel en fødsel, en vielse eller et dødsfald. Enhver borger kan møde op hos den lokale borgmester, som på baggrund af pågældendes oplysninger udsteder en *attestation*. Uanset at en *attestation* ingen juridisk gyldighed har, anvendes dokumentet ofte i forbindelse med for eksempel stillingsansøgninger eller ved køb af fast ejendom.

Mees og Tuyisenge oplyste, at en *acte* er et officielt og retsgyldigt dokument.

Mees og Haguma oplyste, at alle begivenheder som fødsler, vielser og dødsfald ifølge *Code Civil* skal indføres i registreringsbøger.

Mees oplyste, at en *acte* udstedes af en borgmester, men Tuyisenge tilføjede, at også rwandiske ambassader har kompetence til at udstede disse og herunder også adoptionsbeviser.

Mees forklarede, at alle former for udstedte *acte* er håndskrevne kopier fra borgmesterkontorets registreringsbøger. Er disse bøger forsvundet, for eksempel brændt eller på anden vis gået tabt, kan en dommer ved første instans efter at have undersøgt en persons identitet afsige en kendelse, hvorefter en borgmester skal registrere. Borgmesteren kan derefter eventuelt udstede en *acte*.

Mees pegede på, at såfremt en *acte*, som er udstedt af en borgmester efter en dommerkendelse, indeholder vidners underskrifter, kan der være grund til at antage, at dokumentet er et falsum. Der er nemlig intet krav om vidners underskrift på en *acte*, som er udstedt på baggrund af en dommerkendelse.

Mees forklarede, at man i dag kan fæste større lid til rigtigheden af indholdet af de dokumenter, som bliver udstedt efter en dommerundersøgelse end tidligere. Dette skyldes, at der i 2004 blev udskiftet et antal dommere ved første instans, idet der havde været en del uregelmæssigheder i retssystemet.

Mees oplyste, at det er helt almindeligt i Rwanda, at et officielt dokument først bliver udstedt til en person, når denne har behov for dette. For eksempel udstedes en fødselsattest (det vil sige enten en *Acte de Naissance* eller en *Attestation de Naissance*) typisk først, når en person eksempelvis har behov for at kunne fremlægge dokumentation til brug for indgåelse af ægteskab.

Endvidere oplyste Mees samt Haguma, John Nugabo, Mayor of District of Ruhengeri, Ruhengeri, Vice-Dean Félix Ziginshuti, Vice-Dean, Faculty of Law, National University of Rwanda, Butare, og Aimable Havugijaremye, Legal Assistant, Faculty of Law, National University of Rwanda, Butare, at enhver rwander har mulighed for at få udstedt de dokumenter, som en udenlandsk myndighed eventuelt forlanger i forbindelse med en ansøgning om familiesammenføring. Skulle de oprindelige dokumenter imidlertid være forsvundet, kan man henvende sig til en dommer ved første instans, som efter at have undersøgt sagen afsiger en kendelse om, at borgmesteren skal registrere begivenheden. Herefter kan borgmesteren udstede behørig dokumentation.

Ifølge Mees kan det rwandiske udenrigsministerium og justitsministerium legalisere officielle rwandiske dokumenter. Han ville imidlertid ikke selv acceptere disse verificeringer.

Mees tilføjede, at en *acte*, for eksempel en *Acte de Naissance*, der er legaliseret af det rwandiske udenrigsministerium, bør være korrekt i sit indhold, idet ministeriet foretager en undersøgelse af dokumentets indhold. Det rwandiske Justitsministerium kan ligeledes legalisere dokumenter. Det er dog Mees' erfaring, at Udenrigsministeriet er mere grundig i sin undersøgelse af dokumenters indhold end Justitsministeriet. Mees tilføjede, at der endvidere findes to notarer i Kigali, som også legaliserer dokumenter, men man kan imidlertid ikke være sikker på, at disses undersøgelser er fyldestgørende.

Fødselsattester (*Acte de Naissance*)

Mees oplyste, at *Acte de Naissance* er det centrale dokument i en persons liv. Dette dokument indeholder detaljerede oplysninger om den pågældende person, for eksempel navnene på pågældendes biologiske forældre, deres profession, hvor og hvornår fødslen fandt sted, samt hvorvidt forældrene er i live på registreringstidspunktet.

Mees oplyste, at en *Attestation de Naissance* ikke har nogen juridisk gyldighed. Den eneste fødselsattest, som er retsgyldig efter rwandisk lov, er en *Acte de Naissance*.

Mees og Tuyisenge oplyste, at ifølge *Code Civil* skal alle fødsler registreres hos en borgmester senest 15 dage efter fødslen. Haguma oplyste derimod, at man senest 30 dage efter fødslen skal henvende sig på borgmesterkontoret. Nugabo forklarede, at de fleste fødsler imidlertid bliver registreret efter denne periode. Uanset om et barn ikke er blevet registreret i overensstemmelse med lovgivningen, kan barnet altid efterfølgende blive registreret og få udstedt en *Acte de Naissance*. Tuyisenge oplyste videre, at såfremt en fødsel registreres som foreskrevet i *Code Civil*, er det borgmesteren, som umiddelbart udsteder en *Acte de Naissance*. Haguma tilføjede, at en *Acte de Naissance* kan verificeres på det borgmesterkontor, hvor dokumentet er udstedt.

Haguma og Tuyisenge gjorde opmærksom på, at såfremt et barn er født på et hospital, skal man medbringe et dokument fra hospitalet for at få udstedt en *Acte de Naissance*. Nugabo forklarede, at hvis barnet ikke er født på et hospital, skal der være tre vidner, som bekræfter, at barnet er barn af de angivne forældre. Vidnerne skal underskrive *Acte de Naissance*.

Mees, Haguma og Nugabo oplyste, at såfremt en fødsel ikke registreres som foreskrevet i *Code Civil*, kan en *Acte de Naissance* udstedes ved, at man henvender sig til en dommer i første instans, som efter en undersøgelse af sagen, herunder vidneforklaringer, kan afsige en kendelse om, at den lokale borgmester skal registrere fødslen i registreringsbogen. Der kan herefter udstedes en håndskrevet kopi af *Acte de Naissance*. Tuyisenge forklarede imidlertid, at såfremt barnet er født uden for ægteskab, og faderen anerkender barnet som sit, kan man henvende sig til borgmesteren medbringende tre vidner, hvorefter fødslen kan indføres i borgermesterens registreringsbog. Faderens anerkendelse af faderskab registreres hos borgmesteren i registreringsbogen vedrørende *Acte de Reconnaissance*. Hvis den angivne fader ikke anerkender barnet som sit, må moderen rette henvendelse til en dommer medbringende bevis på, at den angivne fader er fader til barnet. Efter en undersøgelse af sagen, herunder vidneforklaringer, kan dommeren afsige en kendelse om, hvem der er far til barnet, hvorefter borgmesteren registrerer fødslen og udsteder en *Acte de Naissance*.

Nugabo oplyste imidlertid, at det i praksis foregår noget mere pragmatisk. Nugabo oplyste, at uanset at 15 dages fristen ikke overholdes, registreres fødsler uden en dommerkendelse. Det foregår ved, at forældrene retter henvendelse til borgmesteren sammen med nogle vidner og medbringer en erklæring fra *Nyumba kumi* (for hvert 10. hus er der en ansvarlig, som bærer titlen *Nyumba kumi*). Hvis der er tvivl omkring sandfærdigheden af de afgivne oplysninger, kan sektorlederen (*Sector Coordinator*) undersøge sagen yderligere.

Tuyisenge oplyste endelig, at der skal betales en bøde i tilfælde af for sen registrering af et barns fødsel.

Nugabo oplyste, at han med henblik på få registreret fødsler og dødsfald rejser rundt i distriktet, idet det nu er tilladt for borgmestre at fjerne registreringsbøgerne fra borgmesterkontoret med henblik på at fjernregistrere.

Mees og Tuyisenge oplyste, at også forældreløse børn kan få udstedt en *Acte de Naissance*. Dette foregår ved, at politiet foretager en undersøgelse og udfærdiger en rapport, *procès verbal*, som indføres i borgmesterens registreringsbog, hvorunder der registreres en *Acte de Naissance* på normal vis.

Tuyisenge oplyste videre, at fremgangsmåden for udstedelse af *Acte de Naissance* til forældreløse børn er, at barnet sammen med dets værge finder nogle vidner, som kan bekræfte barnets identitet, samt at barnets forældre er afdøde ved døden. Herefter retter værgen og vidnerne henvendelse til borgmesterkontoret, som registrerer barnets fødsel. Hvis barnet er fyldt 18 år, kan værgen anmode borgmesteren om at udstede et dokument, hvoraf det fremgår, at barnet er modent og får ret til at handle på egen hånd. Hvis det ikke lykkes værgen og barnet at godtgøre barnets identitet, og at forældrene er døde, kan de gå til en domstol, som kan afsige en kendelse om, at borgmesterens skal registrere og udstede en *Acte de Naissance*.

En anden fremgangsmåde er ifølge Tuyisenge, at barnet og dets værge retter henvendelse til politiet, som på baggrund af en undersøgelse udfærdiger en *procès verbal*, som indføres i borgmesterens registreringsbog, hvorunder der registreres en *Acte de Naissance* på normal vis. Det er den enkelte borgmester, der afgør, hvorvidt politiets *procès verbale* indeholder tilstrækkelige informationer om barnets herkomst. Skulle borgmesteren finde, at *procès verbale* ikke er fyldestgørende, kan barnet sammen med værgen finde vidner, som kan oplyse yderligere om barnet.

Tuyisenge oplyste, at såfremt et barn med ukendte forældre bliver anbragt på et børnehjem, er det børnehjemmet, som navngiver barnet, hvorefter borgmesteren registrerer barnets fødsel.

Mees oplyste, at børn, der er født udenfor Rwanda af rwandiske forældre, kan få udstedt en *Acte de Naissance* i forældrenes hjemdistrikt. Tuyisenge og Nugabo bekræftede dette og tilføjede, at det også er muligt at få udstedt en *Acte de Naissance* på en rwandisk ambassade, såfremt barnet er født efter 1994.

Mees og Tuyisenge understregede, at alle rwandere kan få udstedt en *Acte de Naissance* uanset deres etniske baggrund og deres egen eller familiemedlemmers eventuelle deltagelse i folkekriget i 1994.

Mees oplyste, at hvis fødselsregistreringen er sket senest 15 dage efter fødslen, kan man som udgangspunkt fæste lid til ægtheden af en *Acte de Naissance*. Mees tilføjede, at såfremt det fremgår af *Acte de Naissance*, at den pågældendes fader er død, vil den belgiske ambassade altid anmode om at se faderens dødsattest, *Acte de Deces*.

Tuyisenge oplyste, at i 2004 fik sektorlederne tildelt samme beføjelser, som borgmesteren har. Disse kan nu registrere fødsler, vielser, dødsfald og adoption og udstede kopier af sådanne dokumenter. Tuyisenge oplyste, at baggrunden for udvidelsen af sektorledernes kompetence var, at der var mange, der ikke havde adgang til at registrere fødsler, vielser, dødsfald og adoption, idet borgmesterkontoret ligger for langt væk.

Imidlertid oplyste Augustin Kampayara, Mayor of District of Nyarugenge, Kigali, at sektorlederne endnu ikke begyndt at udøve deres nye hverv, idet deres officielle stempel endnu ikke er udstedt. Sektorlederne er i færd med at blive uddannet på borgmesterkontorerne.

Procedurer for ægteskabsindgåelse og skilsmisse

Ægteskabsindgåelse

Mees, Tuyisenge og Haguma oplyste, at rwandisk lov ikke anerkender traditionelle (*customary*) ægteskaber. Mees tilføjede imidlertid, at traditionelle ægteskaber indgås i vid udstrækning, idet det for mange er forbundet med store udgifter at blive lovformeligt gift. Nogle vælger i stedet at indgå en form for forlovelse.

Haguma tilføjede, at et ægteskab, der er indgået på traditionel vis som udgangspunkt ikke anerkendes i dag. Såfremt ægteskabet ønskes anerkendt, skal parterne indgå et civilt ægteskab. Haguma bemærkede, at bigami ikke anerkendes efter *Code Civil* og i øvrigt er strafbart. Før 1952 var bigami lovligt. Bigami forekommer dog stadigvæk.

Nugabo oplyste, at kirkelige vielser indgået før 1978 er retsgyldige i Rwanda i dag, samt at ægteskaber indgået efter sædvaneret (traditionel lov) før 1962 også er retsgyldige. Såfremt et ægtepar ønsker dokumentation for et traditionelt ægteskab, der er indgået før 1962, skal begge parter familier nedfælde omstændighederne ved vielsens indgåelse i et dokument. Herefter skal parterne have en anbefaling fra *Nyumba kumi*, som sammen med familiernes oplysninger medbringes til borgmesteren, som herefter kan registrere ægteskabet i registreringsbogen.

I modsætning til Nugabo kræver Kampayara alene, at der er vidner, der kan bekræfte, at det traditionelle ægteskab er blevet indgået før 1962.

Tuyisenge oplyste, at såfremt en mand før 1952 havde indgået ægteskab med to kvinder efter sædvaneret, kan han i dag få udstedt *Acte de Marriage* for begge ægteskaber, samt at begge ægteskaber er gyldige.

Hagama, Tuyisenge og Kampayara oplyste samstemmende, at *Code Civil* kræver, at parterne skal være 21 år for at blive gift, samt at begge parter skal være til stede ved vielsen.

Alderskravet kan kun fraviges, såfremt justitsministeren giver sit samtykke. Der kan ikke gives samtykke til personer under 18 år. Det blev tilføjet, at såfremt en af parterne er under 21 år, skal der endvidere fremlægges dokumentation for, at justitsministeren har givet sin tilladelse til, at personen kan indgå ægteskab.

Det er ifølge Mees, Tuyisenge, Haguma, Nugabo og Kampayara et krav, at parterne ved en lovformelig ægteskabsindgåelse skal fremlægge en *Acte de Naissance* samt dokumentere, at de ikke er gift i forvejen. Dette kan ske med et såkaldt *Certification de Celibat*. Nugabo tilføjede, at et *Certification de Celibat* udstedes af borgmesteren i den by eller det distrikt, hvor en person har sit *domicile*. Tuyisenge forklarede, at *residence* er en persons bopæl, hvorimod *domicile* er det sted, hvor en person er født og opvokset. Ved indgåelse af ægteskab skifter kvinden *domicile* til ægtefællens.

Kampayara tilføjede, at hvis man tidligere har været gift, skal man fremlægge en skilsmisedom. Såfremt man er enke eller enkemand, skal man fremvise dødsattesten for den tidligere ægtefælle. Tuyisenge bekræftede dette, men tilføjede, at fraskilte kvinder – udover dokumentation for skilsmisse – skal fremlægge dokumentation for, at de ikke er gravide på tidspunktet for vielsen. Dette forhold er begrundet i hensynet til barnets tarv.

Hagama oplyste, at forud for en vielse offentliggør borgmesteren parternes dokumentation for, at de er ugifte. Dermed er der mulighed for, at personer kan fremsætte indvendinger mod parternes dokumentation for, at de er ugifte.

Kampayara oplyste, at det er borgmesterkontoret, som undersøger, hvorvidt det kommende ægtepar er beslægtede, idet dette ikke er tilladt. Ægteskab mellem fætter og kusine er for eksempel ikke tilladt.

Mees, Tuyisenge, Haguma og Nugabo understregede, at et ægteskab kun er gyldigt efter rwandisk ret, hvis det er registreret på borgmesterkontoret samme dag, som det er indgået. Tuyisenge og Nugabo tilføjede, at parterne hver skal medbringe to vidner. Der er ikke et krav om, at forældrene giver deres samtykke til indgåelse af ægteskab. Nugabo tilføjede, at begge parter skal bekræfte, at de indgår ægteskabet af egen fri vilje.

Kampayara oplyste, at 90 % af indbyggerne i én sektor i hans distrikt i Kigali er muslimer. Muslimer kan kun indgå lovlige ægteskaber på samme måde som andre borgere i Rwanda. Imidlertid sker det ofte, at muslimer efterfølgende indgår ægteskab med en eller flere kvinder i henhold til islamisk ret. Muslimer bliver kritiseret for dette, idet bigami som nævnt ikke er tilladt efter rwandisk lov.

Zigirinshuti og Havugijaremye bekræftede, at muslimer kun kan indgå lovlige ægteskaber på samme måde som enhver anden indbygger i Rwanda, men at de trods dette indgår ægteskaber efter islamisk ret.

Mees oplyste, at indgåelsen af ægteskab dokumenteres med en *Acte de Marriage*. En *Attestation de Marriage* har derimod ingen juridisk værdi. Mees understregede, at den eneste vielsesattest, som er retsgyldig efter rwandisk lov, er en *Acte de Marriage*.

Mees tilføjede, at alle kopier af *Acte de Marriage* er håndskrevne kopier fra den lokale registreringsbog. Kopierne bliver attesteret af en borgmester samt i nogle tilfælde af Udenrigsministeriet eller Justitsministeriet.

Ægteskabsindgåelse med udenlandsk statsborger og mulighed for ophold i Rwanda

Zigirinshuti og Havugijaremye oplyste, at udenlandske statsborgere, som er gift med en rwandisk statsborger, har ret til ophold i Rwanda, samt at den udenlandske ægtefælle efter et års ophold i Rwanda kan søge om at opnå rwandisk statsborgerskab. Der er ikke forskel på, om man er gift med en rwandisk kvinde eller mand.

Skilsmisse

Mees, Zigirinshuti og Havugijaremye oplyste, at det er sjældent, at folk bliver skilt i Rwanda. Mees tilføjede, at skilsmisse oftest forekommer i blandede ægteskaber, hvor en af parterne stammer fra udlandet. En skilsmisse er kun gyldig, såfremt begge parter er til stede foran en dommer ved skilsmissen.

Hagama, Zigirinshuti og Havugijaremye forklarede, at såfremt parterne er enige om skilsmisse og vilkårene herfor; det vil sige i spørgsmålet om bodeling og forældremyndighed, henvender de sig til en dommer i første instans, som herefter godkender skilsmissen og vilkårene herfor. Dommeren har dog mulighed for at ændre på vilkårene for skilsmissen, herunder spørgsmålet om forældremyndighed. Såfremt parterne ikke er enige om skilsmissen og vilkårene herfor, træffer en dommer i første instans afgørelse om skilsmissen og vilkårene herfor.

Zigirinshuti og Havugijaremye tilføjede, at rwandisk lov ligestiller parterne i skilsmissesager, forstået på den måde, at retten i dag tildeler forældremyndigheden til den af parterne, som dommeren finder bedst til at varetage barnets tarv. Tidligere blev moderen tildelt forældremyndigheden over mindre børn, mens forældremyndigheden typisk overgik til faderen, når barnet blev ældre.

Zigirinshuti og Havugijaremye oplyste, at en skilsmisse – i modsætning til en adoption – er gyldig ved dommens afsigelse og ikke først ved skilsmissens registrering hos borgmesteren.

Forældremyndighed og adoption

Zigirinshuti og Havugijaremye oplyste, at faderen og moderen deler forældremyndigheden over børn, som er født i et civilt ægteskab.

Zigirinshuti og Havugijaremye oplyste videre, at i et traditionelt ægteskab har faderen forældremyndigheden over barnet. Såfremt parterne senere indgår civilt ægteskab, har begge parter del i forældremyndigheden.

Mees understregede, at de fleste børn i Rwanda bliver født udenfor ægteskab. Mees og Kampayara oplyste videre, at det er rwandisk tradition, at børn født uden for ægteskab forbliver hos moderen.

Zigirinshuti og Havugijaremye oplyste, at forældremyndigheden over børn født uden for ægteskabet som udgangspunkt tilfalder moderen. Haguma understregede, at moderen har forældremyndigheden over børn født uden for ægteskabet. Zigirinshuti og Havugijaremye tilføjede, at såfremt den biologiske fader ønsker at få forældremyndigheden, skal han anlægge sag ved domstolen i første instans. Såfremt dommeren anser det for bevist, at faderen er biologisk far til barnet, træffer dommeren herefter afgørelse om, hvem der skal tillægges forældremyndigheden over barnet. Retten skal i sin afgørelse af forældremyndighedsspørgsmålet tage hensyn til barnets tarv.

Kampayara forklarede, at tidligere blev børn, der var født udenfor ægteskab, registreret i moderens navn, som dermed havde forældremyndigheden over barnet. Kampayara gjorde imidlertid opmærksom på, at loven nu er ændret således, at alle børn, der er født uden for ægteskab, bliver registreret i både faderens og moderens navn. Dette betyder, at begge parter har del i forældremyndigheden. Haguma mente derimod, at faderen ved registreringen ikke får forældremyndigheden over barnet, men alene de forpligtelser, der følger med at have et barn.

Vedrørende skilsmissesager oplyste Mees, at domstolene sjældent bliver inddraget i tvister om forældremyndighed. Såfremt dette sker, er der som regel tale om blandede ægteskaber mellem en rwander og typisk en europæer.

Haguma oplyste, at i tilfælde af skilsmisse får moderen som udgangspunkt ifølge *Code Civil* forældremyndigheden over børn under seks år. Dette udgangspunkt fraviges kun, hvis moderen ikke er i stand til at tage vare på barnet. Haguma forklarede videre, at fælles forældremyndighed efter skilsmisse ikke eksisterer i rwandisk lov.

Vedrørende overførelse af forældremyndighed forklarede Mees og Haguma, at såfremt forældrene ønsker at overføre forældremyndigheden fra den ene part til den anden, er domstolen den eneste myndighed, som kan afsige en dom om dette.

Mees anbefalede, at såfremt der foreligger en dom vedrørende overførsel af forældremyndighed, bør man indhente *Acte de Marriage*, barnets *Acte de Naissance* og dokumentation for skilsmissen. Mees mente, at dette kunne give en vis sikkerhed omkring forældremyndighedsspørgsmålet.

Zigirinshuti og Havugijaremye oplyste, at en overførelse af forældremyndigheden til andre end de biologiske forældre sjældent finder sted efter reglerne i *Code Civil*, men alene ifølge rwandisk tradition.

I det tilfælde, at et barns forældre dør, oplyste Mees, at barnet som regel vil vokse op hos familien på moderens side, uden at der sker en officiel overførsel af forældremyndigheden.

Det var Mees' erfaring, at en *Attestation de Naissance* i sådanne tilfælde kan indeholde en mosters navn i stedet for den biologiske moders navn. Dette vil ikke være tilfældet i en *Acte de Naissance*, idet den lokale registreringsbog alene oplyser navnet på den biologiske moder. Mees understregede dog, at den håndskrevne kopi af *Acte de Naissance* kan være falsk, ligesom registreringsbogen kan indeholde forkerte oplysninger.

Haguma oplyste, at såfremt en af forældrene dør, og parterne på dette tidspunkt fortsat er gift, får den efterladte forældremyndigheden over barnet.

Adoption

Zigirinshuti og Havugijaremye oplyste, at den eneste myndighed i Rwanda, der kan træffe afgørelse om adoption, er domstolene. Retten kan efter en forelæggelse af sagen træffe afgørelse om, at et barn kan bortadopter. Tuyisenge, Zigirinshuti og Havugijaremye oplyste videre, at adoptionen først er gyldig, når adoptionen er registreret i borgmesterens specielle registreringsbog vedrørende adoption.

Tuyisenge, Nugabo og Kampayara oplyste endvidere, at såfremt forældrene til barnet fortsat er i live, skal forældrene give deres samtykke til adoptionen. Er forældrene døde, skal barnets værge give sit samtykke til adoptionen.

Tuyisenge oplyste videre, at den, der adopterer et barn, skal være fyldt 35 år, og der skal være mindst 15 års aldersforskel på barnet og adoptanten. Såfremt en ægtefælle ønsker at adoptere ægtefællens særbarn, er der dog kun krav om 10 års aldersforskel.

Tuyisenge tilføjede, at en adoptant har forældremyndigheden over barnet, men at de biologiske forældre fortsat har visse rettigheder og forpligtelser i forhold til barnet.

Dødsattester (*Acte de Deces*)

Mees og Nugabo oplyste, at ifølge *Code Civil* skal en dødsattest udfærdiges senest 15 dage efter et dødsfald. Mees tilføjede, at en *Attestation de Deces* ingen gyldighed har ifølge rwandisk lov. Det er alene en *Acte de Deces*, der er gyldig. Imidlertid udsteder borgmesteren begge typer dokumenter.

Nugabo forklarede, at såfremt et dødsfald ikke registreres inden 15 dage, kan den berørte familie bekræfte dødsfaldet over for borgmesteren og fremlægge en erklæring fra *Nyumba kumi*.

Nugabo forklarede videre, at såfremt dødsattesten ikke er udfærdiget rettidigt, er fremgangsmåden for registrering den samme som ved senregistreringer af fødsler. Det vil sige, at man henvender sig til en dommer ved første instans, som undersøger sagen og afsiger en kendelse. Herefter henvender man sig til sin borgmester, som indfører en *Acte de Deces* i registreringsbogen, hvorefter man kan få udstedt en håndskrevet kopi af *Acte de Deces*.

Mees oplyste, at UNHCR i visse tilfælde har udstedt dødsattester. Dette fandt især sted i årene umiddelbart efter folkeedrabet, men det forekommer ikke længere.

Pasudstedelse

Mees, Kampayara og Haguma oplyste, at alle rwandiske statsborgere som udgangspunkt kan få udstedt nationalitetspas. Når pasansøgerens identitet er bekræftet hos borgmesteren, kan ansøgeren søge om pas hos *Directorate of Immigration*, som er den eneste myndighed, der har kompetence til at udstede pas. Mees tilføjede, at gebyr for udstedelse af pas betales til Finansministeriet og ikke til *Directorate of Immigration*. Før 2004 blev der udstedt en del pas på forkert grundlag. Disse pas var formularmæssigt ægte, men blev af Mees betegnet som falske. Han tilføjede, at statsborgere i den Demokratiske Republik Congo, der var tilknyttet den rwandisk støttede oprørsbevægelse, *Rassemblement Congolaise pour la Démocratie* (RCD-Goma), i visse tilfælde fejlagtigt fik udstedt formularmæssigt ægte pas. Disse pas betegnede Mees som politiske pas, og de havde form af diplomatpas og andre officielle pas. Som følge af disse forhold blev en række borgmestre afskediget

og arresteret i midten af 2004, og der blev herefter stillet større krav til dokumentation for identiteten af pasansøgere.

Mees tilføjede, at dømte personer, der endnu ikke har afsonet deres straf, ikke kan få udstedt pas. Udstedelse af et pas forudsætter, at man fremviser en straffeattest. En person, som har afsonet sin straf, kan få udstedt et pas.

Tuyisenge oplyste, at såfremt en mindreårig person (det vil sige under 21 år) ønsker at få udstedt et pas, skal vedkommende fremvise både *Acte de Naissance* og dokumentation fra den ansvarlige for *Nyumba kumi*. Haguma bekræftede, at mindreårige kan få udstedt pas.

Tuyisenge gjorde opmærksom på, at det ikke er tilstrækkeligt for hverken mindreårige eller myndige blot at fremvise *Acte de Naissance* for at få udstedt pas.

Verifikation af dokumenter

Haguma oplyste, at en *Acte de Naissance* kan verificeres ved henvendelse til det borgmesterkontor, hvor attesten er udstedt. Ifølge Tuyisenge og Nugabo er det borgmesteren, der underskriver den håndskrevne kopi af *Acte de Naissance*. Zigirinshuti og Havugijaremye understregede, at borgmesterens stempel skal være påført enhver kopi fra borgmesterens registreringsbog.

Nugabo oplyste, at borgmesterkontoret har to eksemplarer af hver registreringsbog, og at enhver registrering skal indføres i begge bøger. Når bøgerne er fyldt ud, fremsendes det ene eksemplar til dommerkontoret. Alle sider i registreringsbogen er påført et stempel fra *public attorney*.

Mees kunne ikke afvise, at selv registreringsbøgerne kan indeholde forkerte eller fejlagtige oplysninger om barnets biologiske forældre. En DNA-undersøgelse af børn, der søger familiesammenføring, er derfor den eneste måde, hvorpå man fuldstændigt kan sikre sig barnets slægtskab.

Det var Mees' erfaring, at rwandere, der ansøger om familiesammenføring i Belgien, i første omgang fremlægger utilstrækkelig dokumentation for deres ansøgninger. Såfremt der fremlægges dokumenter af *attestation*-typen vil disse blive afvist, da de som tidligere nævnt ikke er retsgyldige i Rwanda. Mees gjorde opmærksom på, at selv dokumenter af *acte*-typen som regel vil blive verificeret af ambassadens lokale advokater.

Konsulterede personer

Haguma, Jean, Bâtonnier/Avocat, Barreau Pres la Cour d'Appel de Kigali, Kigali.

Havugijaremye, Aimable, Legal Assistant, Faculty of Law, National University of Rwanda, Butare.

Kampayara, Augustin, Mayor of District of Nyarugenge, Kigali.

Mees, Paul, Conseiller & Consul, Ambassade de Belgique, Kigali.

Nugabo, John, Mayor of District of Ruhengeri, Ruhengeri.

Tuyisenge, Christine, Chef de Service Affaires Juridiques, Association pour la Défense des Droits de la Femme et de l'Enfant (HAGURUKA), Kigali.

Zigirinshuti, Félix, Vice-Dean, Faculty of Law, National University of Rwanda, Butare.

Bilagsfortegnelse

Bilag 1: Acte de Naissance

Bilag 2: Acte de Marriage

Bilag 3: Acte d'Adoption

Bilag 4: Acte de Reconnaissance

Bilag 5: Kort over Rwanda

Bilag 1: Acte de Naissance

**ACTE DE NAISSANCE
INYANDIKO Y'IVUKA**

REPUBLIQUE RWANDAISE
REPUBLIKA Y'U RWANDA

BUREAU DE L'ETAT CIVIL DE
IBIRO BY'IRANGAMIMERERE

BYA.....

N°.....

VOLUME.....
IGITABO.....

L'an
umwaka wa

le
umunzi wa

jour du mois de
w'ukwezi kwa

devant Nous,
imbere Yacu, Twabwwe
a comparu l..... nommé(e).....
hoje uwitwwe

officier de l'Etat civil à
umwanditsi w'irangamimerere wa

Agé de
ufite imyaka

faisant la profession de
ukora umurimo

et
utuye

de nationalité
ufite ubwene gihugu buwa

domicilié à
ubururirwa muri

qui Nous a déclaré en présence de
atumenyeshye Turu kumwe na

Agé de
ufite imyaka

résidant à
utuye

faisant la profession de
ukora akazi

et de
na

faisant la profession de
ukora akazi

résidant à
utuye

que le
ko ku wa

jour du mois de
w'ukwezi kwa

de l'an
umwaka wa

est né(e) à
hojwe i

de Monsieur
wa

Agé de
ufite imyaka

faisant la profession de
ukora akazi

et résidant
utuye

et de Madame
na Masama

de nationalité
ufite ubwene gihugu buwa

domicilié à
ubururirwa muri

Agé(e) de
ufite imyaka

faisant la profession de
ukora akazi

domicilié à
ubururirwa muri

un enfant de sexe
umwana w'igizina

auquel ont été donnés les noms et prénoms de
wahawe amazina bwite n'ay ingreke ya

Le déclarant a en outre produit le certificat médical de naissance délivré le
Ubitumyeshye atagarariye icyemero cyo muganga cyatanze ku wa
par
na

En foi de quoi Nous avons dressé le présent acte et, après que connaissance en a été
Njy'yo mpamvu Dukaze iyi nyandiko, Tumaze kuyisomera
donnée au comparant et aux témoins, Nous l'avons signé avec eux.
bitumyeshye n'abagabo babanyurire, Turahyitaho imikono twese.

Signatures du déclarant et des témoins
Imikono y'umumenyeshya n'abagabo

(S)

(S)

(S)

L'Officiel de l'Etat Civil
Umwanditsi w'irangamimerere

(S)

Bilag 2: Acte de Marriage

REPUBLIQUE RWANDAISE
REPUBLIKA Y'U RWANDA

BUREAU DE L'ETAT CIVIL DE
IBIRO BY'IRANGAMIMERERE

BYA

N°

VOLUME

IGITABO

ACTE DE MARIAGE
INYANDIKO Y'ISHYINGIRWA

L'an le jour
Umwaka wa umunsi wa
mois de devant Nous,
kwere kwa imbere Yacu, Twebwe
Officier de l'Etat Civil à ont comparu en séance publique ;
Umwanditsi w'irangamimerere wa haje mu rukonye rwa benshi

— MONSIEUR âgé de faisant profession de
né à ufitse umunsi wa domicilié à et résidant à
le ku ya ubururirwa utuye
wa fils de faisant profession de domicilié à et résidant à
de ukora akazi ubururirwa utuye
ci de faisant profession de domicilié à et résidant à
na ukora akazi ubururirwa utuye
Et Et

— MADEMOISELLE âgée de faisant profession de
na MADAMAZELA ufitse umunsi wa domiciliée à et résidant à
née à le ku ya ubururirwa utuye
wa fille de faisant profession de domiciliée à et résidant à
de ukora akazi ubururirwa utuye
ci de faisant profession de domiciliée à et résidant à
na ukora akazi ubururirwa utuye

Lesquels Nous ont requis de procéder à la célébration du mariage projeté entre eux, et dont Nous avons publié le projet conformément
prescriptions de l'article 177 de la loi du 27 Octobre 1988 par un affichage au bureau de l'état civil de
Bashyamba ukora imihango y'ishyirirwa bateganyije, nk'uko twatangeje ubuho nushingira hakurikijwe ibiteganywa n'ingingo y'177 y'itegeko ryo ku
27 Ukwakira 1988, mu itangazo ryashyirwe ku biro by'irangamimerere hya

Depuis le En vertu
kura ku wa Hakurikijwe
ils Nous ont déclaré contracter mariage sous le régime de
banywije kandi ko bashakaga gushyirirwa ku buryo
que l'inkwano yashyirirwa ari
ko ubwengehugu bw'umuhungu ari
que : Monsieur est de nationalité que Mademoiselle est de nation
ko ubwengehugu bw'umuhungu ari ko ubwengehugu bw'umukobwa

Ils Nous ont produit à cet effet :
Kubera ibyo byose, batagarariye :

Faisant droit à leur réquisition, après avoir donné lecture au futur époux et à la future épouse des pièces relatives à leur état et les avoir instruit
droits et devoirs respectifs des époux, leur avons demandé s'ils voulaient se prendre pour mari et pour femme, chacun d'eux ayant répondu séparé
et affirmativement, Prononçons qu'ils sont unis légalement par le mariage.

Dukurikije ibyifuzo byabo, tumaze gusomera abageni imbere hwire ya buri wese na kubamenyesha ubwengehugu n'ubwengehugu w'umuhungu w'umukobwa
y'abashyirirwa, tubabajije niba umwe ashakaga kubera undi akamubera umugore, buri wese amaze gushyirirwa ku giti cye abitweme
Dutangaje ko bombi bashyirirwaga hakurikijwe ibiteganywa

En foi de ce qui précède, Nous avons dressé le présent acte devant :
Hakurikijwe tumaze kuvugurura haruguru, dukoze icyandikwa imbere ya

1° âgé de
exerçant la profession de domicilié à té
ukora akazi ubururirwa muri umu

2° âgé de
exerçant la profession de domicilié à té
ukora akazi ubururirwa muri umu

3° âgé de
exerçant la profession de domicilié à té
ukora akazi ubururirwa muri umu

4° âgé de
exerçant la profession de domicilié à té
ukora akazi ubururirwa muri umu

représentant de la famille de l'époux,
uhagarariye umuryango w'umugabo
représentant de la famille de l'épouse, et après que connaissance en a été donnée aux parties, aux témoins et aux représentants des familles, l'
signé avec eux.
uhagarariye umuryango w'umugore, tumaze kuyisomera hene ubwite, abagabo n'abahagarariye umuryango yombi, twishyizeho inkwano twese.

Signature des époux, des témoins et des représentants des familles
Imikono y'abashyirirwa, abagabo n'abahagarariye umuryango

L'Officier de l'Etat Civil
Umwanditsi w'irangamimerere

(S)
(S)
(S)
(S)
(S)
(S)

Bilag 3: Acte d'Adoption

ACTE D'ADOPTION
INYANDIKO IGIRA UWO UTABYAYE UMWANA/WAMWE

REPUBLIQUE RWANDAISE
REPUBLIKA Y'U RWANDA

BUREAU DE L'ETAT CIVIL DE
BYIRANGAMIMERERE

BYA

N°

VOLUME
IGITABO

L'an jour du mois de
le w'ukwezi kwa
devant Nous, officier de l'état civil à
ombere Yovu, Twabwwe umwanditsi w'irangamimerere wa

ont comparu les nommés
Twamwize abitwa

1er âgé de
faisant la profession de domicilié à et résidant à
ukora akazi ubururirwa muri utuye

2e âgé de
faisant la profession de domicilié à et résidant à
ukora akazi ubururirwa muri utuye

épouse légitime de
umugore wemwe n'umazegeko wa
3e âgé de
faisant la profession de domicilié à et résidant à
ukora akazi ubururirwa muri utuye

père légitime de
se wa wamubaye k'w'w' bashyirirwwe
4e âgé de
faisant la profession de domicilié à et résidant à
ukora akazi ubururirwa muri utuye

mère légitime de
nyina wa wamubaye k'w'w' bashyirirwwe
5e âgé de
faisant la profession de domicilié à et résidant à
ukora akazi ubururirwa muri utuye

Lesquels Nous ont déclaré : le premier comparant, adopter l'..... nommé (e)
Bashyirirwwe : w'w' mubwwe ko agize umwana utaramubaye
né (e) à le
domicilié (e) chez son père à
ubururirwa kwa wa
se la seconde comparante
consentir à l'adoption déclarée par son mari
ko yamaze ibimaze kuvugwa n'umugabo wa
Les troisième et quatrième comparants
Uwa gatanu n'w'w' kane
donner leur consentement à cette adoption et vouloir l'accepter au nom de leur enfant mineur
ku giti cyabo bakaba bashyirirwwe k'w'w' bashyirirwwe mu izina ry'umwana wabo ukiri muto.
Les comparants Nous ont produit
Abashyirirwwe bashyirirwwe
En foi de quoi, le présent acte a été dressé en présence de
Ni yo mpamvu Duhoze iyi nyandiko turi kumwe na
faisant la profession de résidant
ukora akazi utuye
et de âgé de
na ufitse imyaka
faisant la profession de résidant à
ukora akazi utuye
et après que connaissance en a été donnée aux comparants et aux témoins, Nous l'avons signé avec eux.
Twamaze kuyimamaza abashyirirwwe n'abagabo bashyirirwwe, twatwizeho imikono nyine.

Signatures des comparants et des témoins. L'Officier de l'Etat Civil
Imukono y'abashyirirwwe n'abagabo. Umwanditsi w'irangamimerere

(S) :
(S) :
(S) :
(S) :
(S) :

Bilag 4: Acte de
Reconnaissance

REPUBLIQUE RWANDAISE
REPUBLIKA Y'U RWANDA

BUREAU DE L'ETAT CIVIL DE
IBIRO BY'IRANGAMIMERERE

BYA

N°

VOLUME
IGITABO

ACTE DE RECONNAISSANCE
INYANDIKO YEMERA UMWANA

L'an
Umwaka w'.....
le jour du mois de
w'ukwezi kwa
devant Nous officier de l'état civil à
Imbere Yacu, Twabwwe umwanditsi w'irangamimerere wa
ont comparu
haje
Monsieur
Mwana
âgé de faisant la profession de
ufite imyaka ukora akazi
de nationalité domicilié et résidant
ufite ubwengehugu buya ubururirwe utuye
époux légitime de
umugore wemewe n'amategeko wa
Madame
Madamu
âgée de faisant la profession de
ufite imyaka ukora akazi
de nationalité domiciliée et résidant
ufite ubwengehugu buya ubururirwe utuye
épouse légitime de
umugore wemewe n'amategeko wa
lesquels Nous ont déclaré, en présence de
batumenyeshije turi hamwe na
âgé de faisant la profession de
ufite imyaka ukora akazi
résidant et de
utuye
âgé de faisant la profession de
ufite imyaka ukora akazi
résidant
utuye
Le premier comparant déclare reconnaître son enfant naturel nommé
Ko we yonyeye umwana wamaze k'awo babwirako umwana, w'umwana
né à le
warukirye umwaka wa
jour du mois de de l'an
w'ukwezi kwa w'umwaka wa
inscrit aux registres de l'état civil de
wanditswe mu bitabo by'irangamimerere bya
comme étant né de et de père inconnu
ko nyina ari yabyaranye n'umugabo utari
la seconde comparante déclare consentir à la reconnaissance faite par son mari.
na we yemeye ibimaze gukorwa n'umugabo we
En foi de quoi, le présent acte a été dressé et après que connaissance en a été donnée
Ni ya mpamvu, dukoreye umwana twamaze kuyiyamira ababumenyeshije n'abagabo babumvise;
aux comparants et aux témoins, Nous l'avons signé avec eux.
tuyishyizeho imikano iwese.

Signatures des comparants et des témoins.
Imikano y'abumenyeshije n'abagabo.

(S)
(S)
(S)
(S)

L'Officier de l'Etat Civil
Umwanditsi w'irangamimerere
(S)

